

➤ **Příklady dobré praxe z CSSP**

Rodinná a rozvodová mediace v Poradně Táboritská

Mediace je neformální proces, který má vést v optimálním případě k dohodě

Již 22 dohod mezi ex-partnery a rodiči o styku s dětmi, které schválily opatrovnické soudy – to je roční úspěšná bilance poradkyně a mediátorky PhDr. Dany Žáčkové z Poradny pro manželství, rodinu a mezilidské vztahy v Praze 3, Táboritské ulici. Chodí za ní většinou páry, které jsou ve vážném konfliktu, chtějí se rozvést, jenže bez dohody o úpravě styku s dětmi po rozvodu se nemohou pohnout z místa. Nejlépe se rodinná a rozvodová mediace daří těm párům, které pomoc vyhledají samy. Jsou silně motivovány společnou dohodou uzavřít a hledají přijatelné řešení. Méně motivovaní a více neinformovaní bývají klienti, které za mediátorkou pošle oddělení péče o děti nebo opatrovnický soud. Klienty sem posílají dokonce i právní zástupci znesvářených partnerů. Dnes se již v opatrovnickém řízení dává přednost dohodě před striktním rozhodnutím soudce. Mediace pro rozhádané ex-partnery se ještě před rokem zdálo jako pokus o harakiri. Dnes rozvodovou mediaci Dany Žáčkové můžeme uvést jako příklad dobré praxe:

„Začnu případem, který měl pozoruhodný vývoj. Přišli ke mně manželé, on podnikatel, ona sociální pracovnice. Byl automechanik a podnikání se mu zhroutilo. Začal pít. Manželka byla atraktivní a navíc samostatná a aktivní. Měli šikovné děti, které úspěšně soutěžily ve skocích na trampolíně. Manželství se rozpadlo kvůli jeho pití a násilí. V opilosti ji opakovaně zbil. Oddělení péče o dítě je poslalo za mnou, do manželské poradny, aby se pokusili domluvit, jak to bude s dětmi.

Jejich případ začal dost beznadějně. První konzultace probíhala s manželou odděleně, vztahy byly silně vyhocené. Muž nebyl schopný pochopit, že si děti, poté, co byly ženě svěřeny do péče, nemůže vyzvedávat, kdy chce. Odmítal jakékoliv dohody a vyhrožoval, že si děti bude brát i přes odpor manželky. Jednání s oběma bylo velmi emotivní. Na dohodu to nevypadlo. On neunesl, že zatímco se sám propadá ke dnu, jeho žena jde nahoru a už s ním nechce být. Na druhou stranu žena připouštěla, že je za střízliva dobrý táta. Měla jsem s nimi několik dramatických konzultací. Většinou jeden druhého pomlouvali, tzv. na sebe házeli špínu. Emoce při oddělených konzultacích musím vydržet, vyslechnout je, protože zklamání, dlouhodobé ponižování, žárlivost i násilí musí jeden i druhý ventilovat. Po několika konzultacích však přichází můj prostor pro vyjednávání a konstruktivní otázku: to, co se stalo, pro vás není příjemné, proto jste se rozhodli pro rozchod. Jste schopni přijmout to, co se stalo a při mediaci se k tomu nevracet? Mě teď nejvíc zajímá, co chcete pro své děti? Při oddělených konzultacích **většinou slyším**, že chtějí mít šťastné, vzdělané a spokojené děti. V tom je najednou shoda. A tady už začíná moje práce a rodinná nebo rozvodová mediace. V tomto případě, i když to trvalo déle než obvykle, se nakonec oba ex-partneři dohodli na širokém styku otce s dětmi při dodržování přesně definovaných podmínek (otec je bude v daném čase vyzvedávat po předchozím telefonátu s matkou, bude střízlivý a bude abstinovat po dobu péče o děti). Bude dodržovat další pravidla zaměřená např. na přípravu dětí do školy, nebo oznámení zdravotních problémů dětí matce v době jejich návštěvy u otce, na kterých se postupně při mediaci dohodli. Individuální jednání a společná mediace trvaly asi půldruhého měsíce. Dohodu pak rodiče odnesli na oddělení péče o dítě. Poté vše schválil opatrovnický soud. Z oddělení péče o dítě jsem se dozvěděla, že otec dohodu zatím dodržuje a situace se uklidnila. Oběma jsem doporučila spolupráci s psychologem, aby zvládli v budoucnu bez hádek konstruktivní komunikaci o dětech.“

Další případ byl velmi vyhocený. Do poradny přišli dva mladší lidé. On přišel s přeraženým nosem. Za opakované násilí policie partnerku vykázala z bytu. Byl to nesourodý pár. **Ona pracovala jako lékařka, on jako údržbář.** Finančně na něm byla nezávislá, přiznala se při konzultaci, že ho nesnáší a nevidí možnost, že by se k sobě vrátili. Rozdílnost povah, hodnot, zájmů. Při oddělené konzultaci poradkyně uvedl, že se o děti a domácnost vždycky staral sám, žena nikdy nevařila, dělala kariéru. Nakonec se začala rýsovat možná dohoda o nejen o dětech, ale i o bydlení a dalším majetku. **Dohodli se na společné péči o děti.** Rozdělili si i péči o děti během prázdnin. Žena souhlasila, že otec s dětmi zůstane v bytě a navíc, že ona bude platit hypotéku až do splacení. Vydělávala mnohem víc peněz než partner. **Samozřejmě ne všechny případy takto končí. Bohužel často je zájem o dohodu pouze formální a partneri se snaží nad sebou zvítězit. Neuvědomují si, že v těchto kauzách nemůže být nikdy vítěz, jenom poražený a tím bývají především jejich děti. Bohužel takových případů je více než polovina.**

Nejsem tu od toho, abych hledala vinu a moralizovala jednoho či druhého partnera. Ale v průběhu ročního poskytování mediací jsem se dopracovala k osvědčenému postupu. První konzultace probíhá většinou odděleně, záleží na tom, jak vyhocené jsou vztahy mezi partnery. Často rodiče dávají jeden na druhého trestní oznámení všeho druhu od daňových úniků, domácího násilí až po pohlavní zneužívání vlastního dítěte. Na prvním setkání je třeba zjistit skutečnou zakázku klienta. Ne vždy to, co deklarují, je opravdu skutečnou zakázkou. Na první konzultaci dostávají klienti informaci o tom, jak mediace bude probíhat. Položím jim vždy otázku, zda jsou schopni kompromisu, bez něhož se dohoda nedá uzavřít. Po individuálních rozhovorech s nimi posoudím, zda je kauza vůbec k mediaci vhodná a jaká témata k prvnímu společnému setkání s oběma rodiči zvolit. Na první konzultaci se klient zpravidla chová, jak je zvyklý u soudu nebo na oddělení péče o dítě (OSPOD). Snaží se znemožnit svého partnera, manžela, manželku jako rodiče, často i jako člověka. Dochází „k soutěži“ o to, kdo je lepší rodič. Má-li dojít k dohodě, je nutné vést klienta k tomu, aby alespoň částečně přijal odpovědnost za to, jakého vybral svému dítěti otce nebo matku. Když najde tento návrh odezvu u rodičů, tak je již poloviční šance, že se podaří dohodu uzavřít.

Dnes si lidé – na rozdíl od let minulých – většinou pořizují děti po letech známosti a společného bydlení a ve vyšším věku. Často platí hypotéky, vedou společné firmy, takže mají dostatek času se vzájemně poznat. Proto argumentace „změnil se, nesnáším ho, nemohu s ním vůbec komunikovat ani jako s rodičem našeho dítěte, může zřídkka obstát. Na prvních zpravidla velice emotivních setkáních hledáme společně, čeho chtějí rodiče při výchově svého dítěte dosáhnout a co je spojuje. Na tom pak stavíme při společných mediačních konzultacích s oběma rodiči. Hovoříme i o tom, jak se situace bude vyvíjet, když dohodu neuzavřou.

Osvědčilo se mi, že první setkání s každým rodičem je individuální, většinou již druhé je společné. Vždy je nutné v zájmu dohody zachovat k oběma rodičům rovný přístup. Je takřka nemožné vést rodiče k dohodě, když jednoho z nich vyhodnotíme pozitivně a druhého záporně. Na mediace přicházejí i klienti solventní, finančně zajištění, přestože jsme sociální služba. Chodí cizinci, máme zde Američany, Italy, Řeky, Chorvaty, Ukrajince, Rusy. Řada z těchto klientů již vyhledala různý počet poraden a absolvovala řadu mediačních sezení. V ČR máme 250 tisíc rodin neúplných, z toho 43 % jsou rozvedená manželství. Proto považuji 22 dohod mezi rodiči schválených opatrovnickým soudem za úspěch.

K dohodě musí klient postupně dospět jako k nejlepšímu řešení. Probíhají zpravidla 3 až 4 sezení. Dohoda se zpracuje v písemné podobě a předám ji klientům. Ti si ji nechají schválit u opatrovníckého soudu. Někteří klienti se po dobré zkušenosti s mediací vracejí, řeší i nadále společnou komunikaci a porozvodová traumata. Mnozí při dlouhodobých terapiích spolupracují s osmi manželskými poradnami CSSP, které jsou rozmístěny v různých částech Prahy.

- Informace o Poradně pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Táboritská najdete na <http://www.csspraha.cz/24833-poradna-taboritska>

Copyright CSSP, PhDr. Marie Šusterová

31. 3. 2015